

Виховна робота завжди була невід'ємною складовою освітнього процесу, а зараз, в умовах військової агресії РФ проти України, її важливість складно переоцінити. Усе, що відбувається зараз – виклик для школи, для вчителів та учнів. Звісно, постає питання: як саме працювати просто зараз, як розставити акценти?

Найважливішими напрямками виховної роботи зараз мають стати:

- психологічна та емоційна підтримка учнів;
- навчання правил поведінки в умовах воєнного стану (під час повітряних тривог, поводження з вибухонебезпечними предметами, перша медична допомога тощо);
- адаптація та підтримка учнів-ВПО;
- розвиток критичного мислення та медіаграмотності;
- національно-патріотичне виховання.

Розглянемо кожен із цих напрямів детальніше.

Психологічна та емоційна підтримка учнів

Зараз учні найбільше потребують підтримки та розуміння, академічні успіхи та оцінки відходять на другий план. Той факт, що діти, на жаль, поступово вимушено звикають до нових реалій, не означає, що вони можуть обійтися без підтримки дорослих. Вони як ніколи її потребують. Їм потрібна наша впевненість у тому, що все буде добре, наша стійкість та віра в перемогу навіть у важкі часи невизначеності.

До того ж тепер учитель додатково стає ще й справжнім психологом! Аби впоратися із цим непростим завданням, використовуйте додаткові матеріали:

- методичні рекомендації [«Перша психологічна допомога. Алгоритм дій»](#);
- лист МОН від 29 березня 2022 року [«Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні»](#);
- Telegram-канал [«Підтримай дитину»](#);
- стаття [«Підтримка учнів в умовах війни: 5 порад учителям»](#);
- стаття [«Як працювати з учнями, які зазнали психологічних травм»](#);
- стаття [«Психологічна та емоційна підтримка школярів у воєнний час: ідеї та поради»](#);
- інтернет-конференція [«Психолого-педагогічні засади роботи в кризових умовах»](#).

Проводьте години спілкування у форматі тренінгів, спрямованих на стабілізацію психологічного та емоційного стану дітей, навчайте учнів прийомам, які допоможуть їм швидко опанувати себе у критичних ситуаціях (і, звісно, практикуйте їх самі!). До речі, не обов'язково відкладати тематичні вправи лише до годин спілкування, ви можете виконувати їх разом із учнями на початку чи наприкінці заняття.

- стаття [«5 вправ для підвищення емоційної стійкості учнів»](#);
- стаття [«Розвиваємо навички керування емоціями: 6 дієвих вправ»](#);
- стаття [«Саморегуляція психоемоційного стану: дієві прийоми»](#).

Також варто пояснити учням, що всі ми реагуємо на стрес по-різному, тож інколи поведінка навіть рідних може не відповідати нашим очікуванням, а про поведінку сторонніх людей годі й говорити.

Якою має бути робота класного керівника в умовах війни? Як усе організувати та зробити це правильно? Адже потрібно врахувати безліч нюансів: хтось із учнів знаходиться за кордоном, хтось буде працювати лише дистанційно, хтось приїхав із регіонів, де ведуться активні бойові дії тощо... У будь-якому випадку зрозуміло одне: підходити до освітнього і виховного процесу мають змінитися. Старі методи та прийоми більше не діють (або дають обмежено). Потрібно шукати нові ідеї та рішення.

То шукаймо їх разом! 26 липня запрошуємо вас на вебінар Софії Бензи [«Класне керівництво в умовах воєнного стану: виклики, інструменти та можливості»](#). Поговоримо про важливі речі!

Правила поведінки в умовах воєнного стану

Нова реальність диктує нові правила життя. Тепер одне з найважливіших завдань – навчити дітей правилам безпеки, які допоможуть зберегти життя. Школярі мають знати:

- які заборони та обмеження діють під час воєнного стану;
- що таке «тривожна валіза», як її зібрати, що туди покласти;
- як діяти під час повітряних тривог (що робити, якщо сигнал застав удома / на вулиці / в магазині тощо);
- як поводитися під час обстрілів;
- що робити у випадку виявлення вибухонебезпечних предметів;
- як надавати першу домедичну допомогу.

Під час виховних годин не обмежуйтеся лише поданням матеріалу у форматі лекції: на жаль, діти навряд добре це запам'ятають. Тож підготуйте тематичні пам'ятки (їх можна зробити за допомогою Canva: якщо вчитиметеся офлайн, то їх можна роздрукувати та роздати учням, а якщо онлайн – просто надіслати дітям у месенджери), брошури, плакати тощо.

Під час підготовки тематичних виховних годин вам стануть у пригоді наступні матеріали:

- брошура [«У разі надзвичайної ситуації або війни»;](#)
- стаття [«Правила поводження з вибухонебезпечними предметами: як провести виховну годину»;](#)

- поради від ДСНС [«Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій воєнного характеру»](#);
- [поради від проєкту ВзаємоДія](#).

Аби діти швидше запам'ятали ці важливі правила, проводьте опитування у форматі онлайн-тестів, разом створюйте тематичні плакати та буклети, запропонуйте виконати кілька навчальних проєктів тощо. І обов'язково зв'яжіться із батьками учнів: вони теж мають розуміти, наскільки важливо навчити дітей базових правил, та зі свого боку стежили за цим. Особливо за умови дистанційки.

Адаптація та підтримка учнів-ВПО

Можливо, у вашому класі вже є учні-ВПО, а може вони з'являться на початку нового навчального року. У будь-якому разі потрібно подбати про те, аби вони почували себе в новому колективі комфортно. Для розв'язання цього питання доречно залучити шкільного психолога та соціального педагога.

Звісно, дуже важливо, аби діти з числа внутрішньо переміщених осіб змогли потоваришувати з однокласниками, хоч як би вони не навчалися – онлайн чи офлайн. Контакт із однолітками в будь-якому випадку чинить позитивний вплив та допомагає оговтатися від стресу. Але не менш важливо провести правильну підготовчу роботу з класом, аби школярі зі свого боку теж допомогли новеньким.

Під час роботи вам стануть у пригоді наступні матеріали:

- стаття [«У нас з'явився учень-ВПО: як познайомити дитину із класом»](#);
- стаття [«Як працювати з учнями, які зазнали психологічних травм»](#);
- стаття [«Три поради для протидії дискримінації та булінгу в школах в умовах воєнного стану»](#);
- стаття [«Дистанційний тимбілдинг: 5 завдань для згуртування класу»](#).

Розвиток критичного мислення та медіаграмотності

Про те, наскільки важливо критично мислити в будь-якій ситуації та володіти навичками медіаграмотності, говорили завжди. І тепер, в умовах війни, ми можемо як ніколи добре бачити всі наслідки активної роботи ворожої пропаганди. Вона приймає різні форми, інколи найнеочікуваніші, але ми маємо бути готові. І маємо навчити дітей теж бачити фейки та пропаганду, адже нерідко вона спрямована саме на молоде покоління, на яке легше вплинути.

Тож саме час працювати! Проводьте тематичні виховні години, в межах яких діти виконуватимуть вправи, покликані розвивати критичне мислення та медіаграмотність – це можуть бути тренінги, учням такий формат точно сподобається. Запропонуйте дітям створити тематичні проекти та проведіть заняття, під час якого учні розглядатимуть популярні фейки, вчитимуться шукати першоджерела та проводити верифікацію інформації. Влаштовуйте диспути, під час яких діти обговорюватимуть спірні новини та наративи тощо.

У цьому вам допоможуть наступні матеріали:

- статті, присвячені різноманітним [прийомам для розвитку критичного мислення](#) (їх можна використовувати під час годин спілкування чи навіть безпосередньо під час уроків);

- [відеоматеріали \(вебінари, інтернет-конференції\)](#), присвячені критичному мисленню в освітньому процесі;
- статті, в яких ви знайдете [прийоми для розвитку медіаграмотності](#);
- [відеоматеріали \(вебінари, інтернет-конференції\)](#), присвячені медіаграмотності в освітньому процесі;
- [матеріали](#) від національного проекту з медіаграмотності «Фільтр»;
- курс [«Медіаграмотність та критичне мислення: від теорії до практики»](#).

Вчіть школярів довіряти лише офіційним джерелам та завжди перепроверяти інформацію, особливо перш ніж поширювати її. Ми ж не хочемо перетворитися на ще один інструмент ворога в інформаційній війні?

Національно-патріотичне виховання

Тепер, в умовах повномасштабної війни, яку розв'язала рф проти України, вже ні в кого не викликає сумнівів той факт, що зараз ми маємо приділити особливу увагу національно-патріотичному вихованню. Саме тому надзвичайно важливо:

1. Проводити заходи національно-патріотичної спрямованості.
2. Займатися волонтерською діяльністю.
3. Розповідати дітям про українську культуру.
4. Влаштовувати акції пам'яті.
5. Проводити години спілкування, присвячені війни рф проти України.
6. Створювати навчальні проекти, присвячені борцям за незалежність та свободу нашої країни.
7. Організовувати зустрічі із ветеранами АТО, ООС та війни рф проти України.

Стежте за тим, аби заходи були позбавлені проявів шароварщини та надмірного пафосу – він надто часто сприймається як нещирість, а діти гостро на це реагують. Краще говорити із дітьми щиро та відверто, це допоможе їм зрозуміти важливі речі.

Під час роботи вам стануть у пригоді наступні матеріали:

- [Концепція національно-патріотичного виховання](#);
- [заходи щодо реалізації](#) Концепції національно-патріотичного виховання;
- стаття [«Реалізація Концепції національно-патріотичного виховання: основні заходи та цікаві моменти»](#);
- стаття [«Розвиваємо громадянську компетентність школярів: неординарні ідеї та корисні лайфхаки»](#);
- інтернет-конференція [«Формування громадянської компетентності на різних уроках»](#);
- стаття [«Уроки історії для класного керівника, або як відзначити в школі пам'ятні дати, щоб учні не були байдужими»](#);
- стаття [«Сучасне патріотичне виховання в Україні та світі»](#);
- вебінар [«Як/чи українським школярам сьогодні вивчати історію країни-агресора»](#);
- курс [«Інструменти та прийоми формування громадянської компетентності учнів»](#).

Також щоденно проводиться загальнонаціональна хвилина мовчання за співвітчизниками, загиблими внаслідок збройної агресії російської федерації проти України.